

10. XI. 75 ф

В. Шинковичу в. Звастукові на
пам'яті. Г. В. Теллерман

УКРАЇНА
НА ПОЗВАХ З РОСІЄЮ

diasporiana.org.ua

НАКЛАДОМ ТЕОДОРА КОВАЛЯ — НЬЮ-ЙОРК

Зальцбург, Австрія

ПЕРЕДМОВА

Випускаючи в світ цю брошуру, в якій підсумовано, що втратила Україна й український нарід унаслідок майже трьохсотлітнього перебування в складі російської держави, хочемо зазначити: ми боремося не проти народу російського, лише проти однієї його риси, яку він засвоїв і розвинув підчас своєї вже 800-літньої історії — проти імперіялізму, під яким ми розуміємо жадобу панування над іншими народами, жадобу все більшого поширення обшару того панування та стремління накинати підбитим народам свою волю. Імперіялізм цей за різних часів мав різний вияв: за часів царату він виявлявся в стремлінні накинати поневоленням народам, що входили до складу російської імперії, російську культуру, в стремлінні асимілювати ці народи, позбавити їх їхньої культурно-національної самобутності. За советських часів — імперіялізм цей виявляється в стремлінні накинати політичну й господарську систему, нищучи в той же час і розвиток національних культур, крім культури російської, накладаючи іншим народам російську культуру, як культуру вищого порядку, як культуру „старшого брата“.

І в тому і в другому випадку чиниться насильство проти природнього розвитку поодиноких народів, що викликає природній спротив і зв'язані з цим численні жертви. І якраз приклади в українській історії, культури й економіки яскраво свідчать, що перебування українського народу в складі російської держави принесло величезні втрати для нього і що змагання українські до створення незалежної держави, цілком природні в кожного народу і які власне спеціальною аргументації не потребують, знаходять своє ще більше підкріплення в тих фактах, що їх подає як минуле, так і сучасне.

Мета цієї брошури — дати наочні факти спроквілого й безупинного нищення українства Москвою на протязі 300-літнього спільного життя.

Факти подаються з галузей культури, історії та економіки.

I. ГОНЧАРЕНКО

Нищення української культури

Француз Шарль Франц Масен, який був на службі московського уряду в кінці ХУІІІ ст., так пише в своїх „Секретних спогадах про Росію“:

„Войовнича нація козаків зменшується з дня на день. Вона скоро зникне з поверхні землі, так як зникли інші, на яких зотяжив російський скипетр... Козаки не мають нічого спільного з росіянами, хіба що грецьку релігію. Їхні звичаї, навпаки, спосіб життя, їжі, їхні війни — цілком відмінні...“

Козацька нація тратить незалежність, яку мала перед своїм об'єднанням з Росією. Їх перестають шадити з хвилиною, коли впевняються, що це увійде їм безкарно. Повстання великого гетьмана Мазепи, викликане лихим трактуванням, дало початок до гноблення їх (козаків-українців) ще за царювання Петра I. Козацька нація є нині в стані кризи, вона хвилюється й б'ється під ногою кольоса, що її розчавлює...“

Історично склалося так, що одні народи мають власну державу, а тому й можуть вільно розвивати свої духові й матеріальні цінності та якнайкраще забезпечувати добробут своїх співгромадян. Знову інші народи, бездержавні, не мають такої можливості. Навпаки, пануючі нації намагаються знищити окрему духовість бездержавних націй, їх культуру, історичні традиції, звичаї, побут, одним словом, намагаються згладити з пам'яті індивідуальну національну окремішність бездержавного народу, щоб тим самим легше було панувати над ним, його поневолювати. Таку науку дає нам історія. Особливо яскраво стверджує це наша українська історія. Протягом тисячоліття Україна тричі мала власну державу. Перший раз — „Княжа Русь“ — від 800 по 1340 рік. Другий — козацька держава у формі гетьманату з половини ХУІІІ ст. до 1783 року і третій — Українська Народна Республіка в 1917 р. Тому традиції власної держави і власна державницька ідеологія в Україні так сильні, що навіть 300-літнє нищення їх Москвою не дало бажаних для неї наслідків. В половині ХУІІІ ст. Україна повалила Польщу, свою пандержаву і, знесилена, потребувала мирної передишки, щоб відно-

вити свої сили. З цією метою великий гетьман Б. Хмельницький склав 1654 р. військовий союз з Московією. Але новий союзник оказався надто віроломним. Замість допомоги, він нищив знесилену Україну, намагався згладити в пам'яті народній почуття національної окремішності, щоб потім використати для свого власного росту й величчя всі духові й матеріальні багатства України. І це Московії вдалося. З дикої й бідної Московії ХУІІ ст. виросла могутня Росія ХХ ст. Це завдання майбутнього підрахувати, які величезні багатства України пішли на створення великої Росії. Російська наука, література й мистецтво ніколи не були б так високо розвинені, коли б багато наших українців не працювало там, як наприклад: Степан Яворський, Теофан Прокопович, Гоголь, Короленко, Потапенко, професори: Бодянский, Потєбня, Ковалевський, Капиця, Лисенко, Бортнянський, Рєпін і багато інших. Наближаються вирішальні події, які наново куватимуть долю державних і бездержавних народів. У цій грядущій боротьбі кожний українець наперед повинен визначити своє місце, щоб не прислужитись своїм ворогам на власну загибель.

Переглядаючи історію культури України за останні 300 років, бачимо ясно, що в ХУІІ і в першій половині ХУІІІ ст. Україна була високо культурною країною з широко розгалуженим шкільництвом. Поряд масових народних шкіл існували середні й вищі школи, в яких формувалася середня й вища інтелігенція, свій національний провід. Починаючи з 80 рр. ХУІІІ й протягом усього ХІХ ст. Україна здичавіла. Національні школи знищено, молоді покоління деградували, дичавіли, бо не були ушляхотнені шкільною освітою. Щоб не бути голословними, наведемо безсторонні свідчення чужинців. Ось Павло Алепський, секретар Антіохійського Патріярха Макарія ІІІ, який побував в Україні і в Московії протягом двох років (1654—1656). „По всій козацькій землі ми помітили прегарну рису, що нас дуже дивувала: всі вони, за малими винятками, навіть їх жінки та дочки вміють читати та знають порядок богослужби і церковний спів. Крім того, священики вчать сиріт та не дозволяють, щоб вини тинялися по вулицях“. Москалів же характеризує так: „Цілі два роки в Московії колода висіла на наших серцях, а розум був геть чисто стиснений і придушений, бо в тій країні (Московщині) ніхто не може почувати себе хоч трохи свободним і задоволеним. Зате козацька країна була для нас начебто наш власний рідний край, а її мешканці були нашими добрими приятелями та людьми, наче ми самі!“

А ось данський посол Юст Юлій, зазначаючи (1710), що в Московії навіть відомий князь Меншиков не вмів ні читати, ні писати, підкреслює, що „по українських селах селяни ходять до церкви з молитовниками, цебто всі грамотні“.

Школи в Україні в ті часи утримувались самим населен-

ням на громадські, а середні й вищі школи — на монастирські кошти. Ось відомості про шкільництво на Лівобережній Україні з 1747 р. Всіх поселених пунктів, включаючи сюди навіть маленькі хутори, було тоді 1.099. На них припадало 866 народних шкіл. Отже в кожному більшому селі, де тільки була церква, обов'язково була й школа, як також і шпиталь для німецьких та безпритульних.

Вищі й середні школи були в Києві (Академія), Харкові, Чернігові (Колегіюми), Переяславі й Полтаві (семінарії). Вони утримувалися на багаті монастирські кошти й містилися, переважно, при монастирях. Одна школа припадала тоді на 746 душ населення. А через 113 років, у 1860 р., в Україні одна школа припадає вже на 17.143 душі. Як Москва знищила українське шкільництво? Найбільше в цьому завинила Катерина ІІ. Вона вбила їх економічно. В кінці ХУІІІ ст. указом відібрала монастирські маєтки — і середні й вищі школи перестали існувати. Указом 1783 р. українське вільне селянство повернуто в безправних кріпаків, землі віддано панам-дворянам. Селяни-кріпаки зубожіли і не могли утримувати своїх шкіл. Так занепали й народні школи.

Натомість Москва спроквіло заводить свої школи зразу по містах, а потім і по більших селах. Але це були чужі школи, з московським духом навчання. Це було зовсім не те, що колись у рідних школах. Ці школи були чужі не тільки мовою, а також і всім навчальним матеріалом. Українській дитині в ній говорилося не про близьке оточуюче її життя, а про далеке, чуже й незрозуміле. Українські діти почували себе розгубленими, нездатними. Це було каліцтво дитячих душ. Не дивно, що діти не мали охоти до такої науки, а скінчивши, скоро забували.

Це помітили наші кращі люди й тому стали намагатися дати українським дітям українські підручники. Вже Т. Шевченко в 1860 р. складає „Буквар“, а пізніше й інші дають підручники з арифметики та інших предметів. Але московський уряд уперто їх забороняє і не допускає до вжитку.

Тим більше московський дух панував у середніх і вищих школах. Вихованці цих шкіл здебільшого ставали чужими для рідного народу, часто цуралися рідних батьків. Цей процес денационалізації нашої інтелігенції добре показано в нашій художній літературі в творах Івана Нечуя-Левицького, А. Свидницького, Карпенка Карого та інших. Але ж ця наша література була заборонена, і мало хто з нас її читав. Російська ж література про це не писала.

В половині ХІХ ст. в Києві було засновано Кирило-Методіївське Братство. Туди входили ліпші українські вчені та літератори. З огляду на безпросвітно-нужденне становище України вони ставили собі за мету поширення просвіти в широких на-

родних масах та створення такого ладу, в якому всі слов'янські народи почували б себе вільними й рівними членами сім'ї-держави. Душею й надхненням Братства був Тарас Шевченко. Ніякого збройного повстання проти Москви Братство не задумувало. І все ж, коли довідалася про це Москва, то страшно захвилювалася. Сам цар Микола I робив слідство і наложив кару. Всіх було розіслано з України. Найтяжча кара випала Шевченкові, якому цар до того ще заборонив писати й малювати.

Та через кілька років у Києві знов повстає так звана Студентська Громада, в яку входять різні професори й літератори. Громада ставить своїм завданням науково довести національну окремішність України на полі етнографії, історії, антропології тощо. Письменники пишуть високохудожні твори й намагаються їх друкувати. Але зараз же пролунав безглуздий московський наказ-заборона 1863 р. „Української мови не було, нема й бути не може“. І знов наші кращі люди покарані й вислані за межі України.

Але живого духа народу не можна вбити такими заборонами. Молоді покоління продовжують роботу старших, але свої праці друкують уже закордоном, у Галичині, де нашим братам поводитися трохи легше, ніж нам під „братньою“ Москвою.

Під кінець XIX ст. з'являються талановиті наші актори й драматурги. Організується відомий театр Садовського, який своїми цікавими виставами пропагує українську справу. Невсипуще око Москви це помітило й 1876 р. маємо новий, ще суворіший, так званий Ємський наказ царя Олександра II. На цей раз заборонялося не лише друкування українською мовою наукових та художніх творів, а також і вистави українських п'єс, українські пісні і взагалі все, що так або інакше нагадувало б про Україну. Здавалося, поховали Україну й припечатали.

Та не тільки прямими заборонами діяла Москва. Вона старалася перетягти на свій бік наших письменників і вчених, обіцяючи їм кращі гонорари, якщо вони будуть писати свої твори російською мовою. Так було, напр., з Михайлом Коцюбинським, Лесею Українкою, В. Винниченком та іншими. І все ж, як тільки політичний режим Москви послаблявся, задушлива атмосфера хоч трохи розвіювалася, Україна зразу бралася до роботи, ніби намагаючись надолужити прогаяне. Особливо в ділянці культурно-освітньої роботи. Ось у 1918 р., за Центральної Ради, за короткий час, у надто неспокійних і несприятливих умовах було відкрито:

1) народних шкіл	— 16.210
2) вищих початкових	— 1.210
3) різних середніх	— 1.044
4) вищих шкіл	— 5

За цими цифрами криється величезна робота по виготовленню програм для різних типів шкіл, підручників для них, шкільної сітки, а найголовніше — шкільних кадрів. І що ж. Приходить знов московська влада під маркою Денікіна. Вона не посміла відразу скасувати українське шкільництво, але державних коштів на утримання їх не дала, об'явивши їх приватними. Отже українське населення примушувалося тим до подвійного оподаткування на свою освіту.

Крім того, лише своя національна влада дбає про законну пропаганду української справи й української культури. Пригадати хоч би славнозвісне турне по Західній Європі й Америці Української Державної Капелі Кошиця за Центральної Ради. Здається, світ уперше тоді взяв правду про Україну й високу культуру українського хорового мистецтва та української пісні. Всяка інша чужонаціональна влада не тільки не дає коштів на таку пропаганду, а й цілковито її забороняє.

Того ж самого нищення зазнає українська культура і з боку „нейдемократичнішої“ влади. Тільки методи нищення в них більше досконалі й більше отруйливі. На початку большевики обіцяли повну свободу. І дійсно, як ніколи багато відкрили українські школи — нижчих, середніх і вищих. Та ба... це були українські школи лише по формі, з вивіски. Бо питомого, українсько-національного змісту вони не мали. Коли ж наші вчені спробували розвивати українську науку, то їм це заборонили, а їх, як „ворогів народу“, засудили, знищили. Так було з академіком М. Грушевським, акад. Єфремовим, Слабченком, проф. Дорошкевичем, Синявським, Филиповичем, Зеровим, Драй-Хмарою, Гермайзе, Яворським, Ганцовим, Голоскевичем, Юринцем, Річицьким, Курило і багато інших. Це було нищення цвіту нації, обезголовлення України. Бюджет українських культурно-освітніх і наукових установ завжди скорочували так, що їх робітники мусіли деінде шукати собі заробітку або йти в російські установи, де праця оплачувалася значно краще.

Крім того, в українських школах українців навчалася пропорційно менше, як інших національностей. Напр., у середніх і вищих школах на 10 тисяч населення припадало:

українців у середніх школах	— 7,6;	у вищих	— 9,9
росіян	— 13,4;	„	— 24,0
жидів	— 24,3;	„	— 60,5

Видавнича справа (друкування книг та газет):

Видано книжок (назв) 1918 р.:
українських — 1.085; російських — 386.

Видано газет і журналів (назв) 1918 р.:
українських — 273; російських — 221.

А в 1922 році (вже за большевиків) видано (назв) книг:
українських — 186, російських — 491.

Газет і журналів:
українських — 53; російських — 186.

Отже наведені цифри яскраво вказують, хто переважно одержував середню, а особливо вищу освіту та яку пресу плекали большевики. А головне те, що в цих радянських школах прищеплювали вихованцям неіснуючий у природі інтернаціональний патріотизм, любов до всесвітнього пролетаріату, а не до своєї країни, не до свого народу.

З середини 1930 року посилено виховують советських патріотів, фактично російських. Всякі прояви національного патріотизму жорстоко переслідувалися, а хто необережно його виявляв — безслідно зникав. Сама українська наука й мистецтво спотворювалися. Всі сліди прояву українського національного духа нищилися на основі марксо-ленінської методології. Особливо спотвореною виходить українська історія, мова та література. Кілька разів видавалися Українською Академією Наук українська історія, історія літератури та словники. І що ж? Кожний раз їх проголошували шкідливими, просякнутими націоналізмом, а тому забороняли, нищили. Чому? Бо неможливо написати нашу історію або літературу, щоб там не позначалася суть українського народу, його змагання за свою самостійність. І так само є в кожного народу. І це є особливо важне, бо тільки так збагачується всесвітня культура. Нищити національні прояви культури якогось народу, це значить обезкровлювати, збіднювати загально-людські культурні надбання. Нищучи так українську національну культуру, большевики всією силою свого державного й партійного апарату насаджують русифікацію. З цією метою багато високих шілл в Україні об'являються „вишами всесоюзного значення“ з обов'язковою російською мовою викладання. Багато російських газет і журналів видається навіть там, де російського населення нема, як, напр., „Львовская Правда“ у Львові.

Таким чином, українська советська культура, яка ще жила поруч квітучої в усьому СРСР російської, перестала бути культурою українського народу, бо основою змісту її стали чужі нашому народові ідеї большевізму. Вона наскрізь просякнена тенденційним підкресленням близькості українського й російського народів, вона копіювала з точністю російську духовність, виконуючи таким чином свою місію душевної деградації українського народу. Українська культура стала фальсифікатом культур, так само, як УССР — фальсифікатом держави.

Отже з цього бачимо, яка б московська влада не була — чи то стара царська, чи „оновлена“ денікінська, чи „соціалістична“ большевицька — у всякій формі вона безупинно стре-

мить до нищення української ідеї, української культури. Бо тільки згладивши з пам'яті українців їх національну окремішність, убивши їх національну духовність, можуть вони господарювати в нас в Україні, як у себе дома і безборонно грабити наші природні багатства, залишаючи нам злидні.

І. ГОНЧАРЕНКО

Політичне нищення України

„В Європі існує народ, забутий істориками — народ Русинів. Народ цей такий же численний, як народ Еспанії, втричі більший за чехів. Цей народ існує, має свою історію, відмінну від історії Польщі і ще більше відмінну від історії Москви. Він має свої традиції, свою мову, окрему від московської й польської, має виразну індивідуальність, за яку бореться. Історія не повинна забувати, що до Петра I той народ, який ми нині називаємо рутенами, звався руськими, або русинами і його земля звалася Русь і Рутенією, а той народ, який ми нині зємо руським, звався москвинами, а їх земля Московією. В кінці минулого століття (XVIII ст.) всі у Франції і в Європі добре вміли відрізнити Русь від Московії“.

Так писав французький сенатор К. Делямар в половині XIX ст. у своїй брошурі „15-тимільйоновий європейський народ, забутий в історії“. З цієї виписки видно, що до Петра I не було Росії, а була Московія і Русь-Україна, як два окремі народи й дві держави. Щойно тоді Московія починала виходити на історичну арену і зв'язувати стосунки з іншими державами Європи. Русь же (Україна) уже давно була відома в тодішньому політичному світі. Ще її київські князі були поріднені з багатьма монархами Європи. А французька королева Анна була донькою київського князя Ярослава Мудрого, що вийшла за французького короля Генриха й овдовіла. Петро I після 21-річної війни переміг могутню Швецію, підбив гетьманську Україну, понищивши її автономні права і зробився найбільшою потугою на сході. Він об'явив себе імператором, а державу свою імперією. Але „московська“ імперія не могла мати серед культурних народів заходу належного авторитету й пошани, бо всі знали перед тим Московію, як країну дику, некультурну. Отже Петро I із своїми дорадниками вирішив назвати свою імперію Русь або Росією, народ московський — великоросами, а українців — малоросами. Така спільна назва ніби мала поріднити нас, українців, з москалями, а разом зі старою нашою назвою Русь Москва при-

власнювала собі й стару нашу історію та давню тисячолітню культуру. За вказівками царя московські вчені розробляють псевдонаукову історичну теорію, яка мала оправдати оте ошуканство Петра I. Така псевдонаукова теорія трималася довго, аж поки наші славні історики В. Антонович та М. Грушевський в кінці XIX ст. не розбили її та науково довели окремішність української нації та старобутність нашої історії, з якою Московія не має нічого спільного. Але для Москви ця теорія дуже зручна, а тому її перейняли большевики й тримають дуже вперто, хоч ніхто в цивілізованому світі цьому вже не вірить.

З нефальшованих історичних джерел знаємо, що Переяславська угода 1654 р. то був військовий союз гетьмана Богдана Хмельницького з Московією. За цією угодою Україна зберегала суверенні права. Цілковито зберегала вона не лише власну внутрішню самоуправу, а також і власну армію та право дипломатичних зносин і власних перотрактатій з чужими державами.

Лише пізніше, після Петра I, коли автономні права України були знищені, сфальшовано було й Переяславський договір. Цей договір у московській інтерпретації подавався не як військовий союз України з Московією, а як добровільне підданство України під „високу“ руку православної Москви.

Скоро показалося, що Москва військового союзу з Україною не додержує й дивилася на його як на привід, щоб загарбати Україну, скориставшись її знесиленням у війні з Польщею. Згідно Переяславської угоди Москва повинна була дати поміч Україні проти агресивної Польщі. Коли в розпочатій спільній війні проти Польщі хитрі поляки пообіцяли вибрати московського царя Олексія своїм королем, то Москва однобічно помирилася з поляками. Мир відбувся в м. Вільно 1656 р. без участі українських послів і на шкоду Україні. Богдан Хмельницький побачив віроломство Москви і шукає собі інших союзників, щоб розправитися вже і з Польщею і з Московією. Лише несподівана смерть перешкодила йому здійснити великі задуми.

Тим часом Москва шкодить далі. Коли вона побачила, що наступник Хмельницького гетьман Іван Виговський продовжує його політику і намагається зберегти незалежність української держави, вона підбурює проти нього його ж населення. Найшовся полтавський полковник Пушкар, який за московські дарунки й гроші підняв проти свого гетьмана повстання в 1658 р. Пізнавши так московського союзника, Іван Виговський формально розірвав Переяславський договір і сповістив про це маніфестом європейські держави. Москва не хотіла так легко розпрощатися з Україною і з великою військовою силою посунула на північні кордони її. В 1659 р. гетьман Ви-

говський перестрів їх коло Конотопа і в рішучій битві знищив цю армію. Безнастанна боротьба йде далі, аж поки відвічні вороги наші не поділилися зруйнованою Україною: Польща взяла Правобережжя, а Москва — Лівобережжя (Андрусівська угода 1667 р.). Так „братня“ Москва допомогала Україні.

Найбільшого нищення зазнає Україна від царя Петра I. Історія стверджує: „Петро I не зважав ні на які трактати і втягнув Гетьманщину у війну з Шведами. Ів. Мазепа мусів посилати козацькі полки на далеку північ, Лифляндію, Литву й Білорусь, хоч за Переяславською угодою Україна зобов'язалася допомагати Москві лише в тих війнах, які відбувалися коло українських кордонів. Вся ця довголітня війна відбувалася, головним чином, коштом України, бо вона мусіла посилати всяку живність на утримання всієї московської армії“. Гетьман Ів. Мазепа вирішив порвати з Московією й перейти на бік шведського короля Карла XII. В тайному договорі Швеція признала повну суверенність України. Нещасливий кінець Полтавського бою (1709 р.) знищив ці пляни. Цей акт Мазепи Петро I об'явив „зрадою“. До цього він ще приписав йому ніби зраду православ'я і так велів духовенству в церквах проклинати цього велкого нашого патріота. Після цього ще більше завзявся Петро I руйнувати Україну, висилаючи десятками тисяч її козацьке населення на північ чи на Волгу або в Персію воювати, копати канали, сушити болота.

В 1722 р. по смерті гетьмана Скоропадського не дозволив обирати нового гетьмана, а створив мішану Малоросійську Колегію (3 від українців і 3 від москалів), яка й управляла Україною.

В 1727 р. по смерті Петра I знову обрано гетьмана (Данила Апостола), але гетьманська влада при цьому була обмежена. Як при дворі гетьманським, так і скрізь у генеральних управліннях (міністерствах) були призначені особоуповноважені московські представники.

Так же само рішуче нищила рештки гетьманської автономії Катерина II. Під її погрозою мусів „добровільно“ зректися гетьманства Кирило Розумовський у 1764 р. А на другий рік (1765) було скасовано козацький полковий устрій Слобідської України, а з території п'яти її козацьких полків утворено Харківську губернію. Козаків повернено в звичайних селян і з них пізніше комплектувалися карабінерські (гусарські) полки. В 1775 р. зруйновано Запорізьку Січ, хоч запорожці багато прислужилися Москві у війні її проти турків (1769—1774). Останній кошовий Запорізької Січі Кальнишевський був загнаний у далекий Соловецький монастир, де пробув, живцем похований у камінний мішок, 25 років. Сліпого вже випустили його з того мішка, але він скоро помер (1812).

Зруйнувавши Запоріжжя, Катерина II розділила землі своїм вельможам і генералам, повернувши вільних козаків у кріпацтво.

Адміністративний поділ Лівобережної України на козацькі полки був скасований у 1781 р. Натомість запроваджено загальноросійські губернії з губерніальними правліннями на чолі. Вищими урядовцями скрізь призначалися москалі.

В 1783 р. указом цариці селяни позбавлялися права переходити з одного місця на друге. Цим остаточно було затверджено кріпацтву в Україні. Це якраз про цих катів України сказав Тарас Шевченко: „Це той „перший“, що розпинав нашу Україну, а „вторая“ dokonala вдову-сиротину“.

При всяких війнах, які тільки вела Росія з того часу й по-сьогодні (з Туреччиною, Японією, Німеччиною тощо), в першу чергу мобілізувалася українська людність, посилювалася на фронт і в цей спосіб винищувалася.

Ще в більшій мірі нищиться Україна за большевиків. Большевицькі методи політичного опанування України ще більш гнучкі й бесчоромні.

Спочатку вони продовжували стару царську методу невизнання України як окремої нації. Але скоро пересвідчилися в силі національної свідомості українців, що стихійно вибухла за коротке панування Центральної Ради. Тоді вони міняють свою тактику. Проповіддю ідеї братерства народів їм удалося розкласти українські національні сили. В спеціальній інструкції, даній большевицьким агітатором з Москви, зазначалося: „Ні для кого не секрет, що не Денікін принудил нас оставити предели України, а грандіозное восстаніє, которое подняло против нас ситое украинское крестьянство. Коммуну, чрезвычайкі, продовольственние отряды, коммисаров-звревв возненавидел украинскій крестьянин до глубини своей души. В нем проснулся спавший сотні лет вольный дух, который кипит, бурлит, как сам грозный Днепр на своих порогах, и заставляет украинцев творити чудеса храбрости. Это тот самый дух вольности, который давал украинцам нечеловеческую силу втеченіє сотні лет воевать против своих угнетателей — поляков, русских, татар і турок і одерживать над ними блестящие победы. Только безграничная доверчивость і уступчивость, а также отсутствие сознания необходимости постоянной крепкой спайки... каждый раз губили все завоевания украинцев. Потому они рано утерали свою „самостійність“ і живут то под Польшей, то под Австрией і Росіей, составляя собой очень ценную часть етих держав. Ети битовие особенности характера украинцев необходимо помнить каждому агитатору, і его успех будет обезпечен“. Отже пропаганда „братерства народів“ цілком свідомо провадилася большевиками з тим, щоб використати довірчивість і просто-

душність українського народу і паралізувати його сили перед лицем московської окупації.

В Україні большевики зовсім не мали ґрунту для організації своєї влади. Підчас виборів до Всеукраїнських Установчих Зборів 27 грудня 1917 р. вони одержали: на Київщині — 3 відсотки, Волині — 4 відс., Полтавщині — 6 відс., Харківщині — 11 відс., Херсонщині — 11 відс., Чернігівщині — 20 відс. В напрямку на північ і північний схід відсоток їх збільшується, очевидно, тому, що в прикордонних місцевостях відсоток росіян більший. Не дивлячись на це, московський большевицький уряд не визнає законної вільнообраної влади Центральної Ради й ультимативно 17 грудня 1917 р. домагається встановлення в Україні влади рад робітничих, селянських та військових депутатів. І коли такий з'їзд рад, який тоді ж відбувся в Києві, в кількості 2.150 делегатів рішуче відкинув цей ультимат і висловив довір'я Центральної Раді, тоді група большевицьких депутатів (124) переїхала до Харкова, об'єдналися з місцевими большевиками й обрали Ц. В. [К. (Центральний Виконавчий Комітет), який об'явив себе 27. XII. 1917 р. „єдино правильною народною владою на Україні“. Москва поспішно визнала цю нову владу і 6. I. 1918 року розпочала війну проти Центральної Ради.

Та успіх масових протибольшевицьких повстань примусив московських большевиків піти на мирні переговори з Центральною Радою і 12. УІ. 1918 р. було підписано угоду між Советською Росією та Україною, як суверенною державою.

Та вже 24. XII. того ж 1918 р. постановою народного комісаріату закордонних справ большевики скасували визнання суверенності України, утворивши перед тим „Тимчасове робітничо-селянське правительство України“.

„Ми мусимо конче здобути українське вугілля, руду, хліб, цукор, товщі і м'ясо, без чого не може дихати Советська Росія“, так писав тоді комісар військових справ Троцький. Для цього большевицькі полчища, що склалися тоді з китайців, мадярів і росіян, посунули на Україну. Протягом 1919—1920 рр. точилася жорстока війна між Советською Росією та Україною. В кінці 1920 року майже вся територія Української Держави була окупована большевиками, хоч повстання бушували ще і в 1923 році.

Утворена большевиками УССР була в цілковитій залежності від московського ЦВК большевицької партії, і всі свої постанови уряд УССР схвалював після прямих директив з Москви. Така фіктивність української державності тягнулася до 1923 року, коли був створений СССР, в склад якого увійшла УССР, як невід'ємна його складова частина.

А в той же час при загадкових обставинах убивають чільних наших діячів: міністра освіти І. Стешенка, композитора

Леонтовича, художників Мурашка, Лозовського, історика Єфименкову, журналістів Зарудного, Пугача, Бочковського, поета Грицька Чупринку та інших. Так „самовизначалася“ Україна аж до злиття з Московією. І то все „добровільно“. Тим часом московські комуністи пильно шукають „ворогів“ українського нарону. На цей раз такими виявилися не лише провідна інтелігенція, але й усі заможніші верстви — куркулі. Мільйони їх вирвано з української землі і запроторено на далекий Сибір у дикі пущі розробляти ліси. Большевикам показалося і цього мало, щоб поставити Україну на коліна перед Московією: в 1932 й 1933 роках вивезено з України геть чисто все збіжжя. Жодні схованки не помогли. Настав голод; якого не було, відколи ще Україна існує. Сім мільйонів людей згинуло. І то лише селяни українці, бо міське населення, переважно росіяни й жида, були охоплені іншою системою постачання, і їх цей голод не торкнувся. Большевики dokonали свій диявольський плян!

З середини 30-х років, коли все більше вирисовувалася загроза нової війни, большевики посилено культивували советський патріотизм, по суті московський великодержавний націоналізм. Ще більше цей націоналізм прищеплюється тепер, а в той же час національні почуття підкорених націй, насамперед України, безжалісно викорчовується, а все національне нищиться.

Московські комуністи весь час твердять про солідарність і братерство клясове, а не національне. А тим часом вони ніколи не довіряли своїм же комуністам, але з українців. І всі визначні українські комуністи безслідно зникали в Москві або з її причини. Так загинули Гринько, Чубар, Петровський, Скрипник, Шумський, Любченко, Хвильовий і інші. Це недовір'я Москви виявляється ще й у тому, що ніколи КП(б)У не очолював комуніст українець. Каганович (жид), Косіор (поляк), Постишев, Хрущов (москалі) — ось хто були панамі України з доручення большевицької Москви. Україна — друга по величині республіка в ССРСР, але за весь час його існування в політбюро ВКП(б), яке є фактично верховною владою в ССРСР, не було жодного українця.

Так нищилася й нищиться українська державницька ідея та український народ. Царат знищив Переяславський договір, а сучасна червона Москва робить те ж саме, прямуючи до одного — до злиття України з Московією з метою повного нашого поневолення.

Є. ГЛОВІНСЬКИЙ

ЕКОНОМІЧНИЙ ВИЗИСК УКРАЇНИ

СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО

Приєднання України до Московщини, яке розпочалося Переяславською умовою 1654 року, обірвало ті господарські зв'язки, що їх Україна нав'язувала через Польщу і Прибалтику з західно-європейськими країнами. Наприкінці ХУІ ст. ці зв'язки ставали все жвавішими, український хліб переважно, а потім інші продукти сільського господарства йшли через Данціг і Кенігсберг до Англії, Скандинавських країн і Франції.

Правда, з цього посиленого розвитку господарських відносин користали в першу чергу власники великих лятифундій в Україні, себто польські магнати й шляхта, і це послужило економічним підложжям національної революції 1648 р.

Але включення України до господарського організму Росії не принесло користі ані українському народному господарству, ані українському населенню. Московщина, порівнюючи до Польщі, стояла на нижчому щаблі господарського розвитку. Закріплення селян до землі, власне, запровадження кріпацтва в Україні за часів Катерини II — це вже був репрес і в соціальному і в економічному відношенні.

Аж до середини ХІХ ст. в Україні встановлюється стан напівнатурального господарства, з дуже обмеженими торговельними зв'язками; це в свою чергу є причиною низького життєвого рівня українського населення.

Часи відносного спокою і піднесення добробуту, що наступили в Європі після Наполеонівських воєн, спричиняються до швидкого зросту населення західно-європейських країн і, в зв'язку з цим, до збільшеного попиту на сільсько-господарські продукти. І український хліб, на цей раз через порти Чорного моря, іде широким потоком за кордон. Кріпацьке господарство виявляється непродукційним, що не в стані подолати нових завдань, і це є одна з причин реформи 1861 р. — звільнення селян від кріпацтва. Але реформа більше 50 відс. цілої землі залишила в руках поміщиків, і це приводить до того, що в Україні при швидкому зрості населення настає голод на землю. Явище це посилюється ще тим, що сільське господарство, в наслідок занедбання агротехнічних заходів, тримається в більшості недосконалої трьохпільної, а подекуди, навіть переложної системи. Відносне перенаселення України штовхає селян до еміграції на Сибір і в Середню Азію, а гостре незадоволення цим станом речей, що виявилося спочатку в аграрних розрухах 1902 р. і в революції 1905 р., приводить

зрештою до великої аграрної революції 1917 року. Щоправда 60 відс. поміщицької землі на протязі 1862—1917 років поволі переходить в руки селянства (або через аренду). Це є той міцний, енергійний селянський елемент, який у большевицькій термінології називається куркулем і який, як показала економічна історія, виявив себе надзвичайно життєздатним: не дивлячись на те, що царський уряд виразно протегував дворянському (поміщицькому) землеволодінню, у цих змаганнях за землю виходив переможцем український селянин.

Революція 1917 р. зліквідувала поміщицьке землеволодіння остаточно і радикально. Земля перейшла селянам без викупу. І як не рахувати голоду 1921-22 р., що був наслідком війни, небувалої засухи, адміністративного хаосу й безпорадності нової влади, „продрозверстки“, вивезення хліба з України, — часи НЕП-у, приблизно до 1929 р. були, можна вважати, найщасливішими часами для українського селянства. Такий стан речей для большевиків був дуже небезпечний. Селянська кляса могла стати тим чинником, що загрожував би їхньому пануванню. І то тим більше в Україні, де селянство було якраз невичерпальним резервуаром національної стихії. Це була одна з головних причин, яка побудила большевиків перевести колективізацію сільського господарства. Перепроведення колективізації сільського господарства викликало найбільший опір якраз серед українського селянства. Бо для селянства Московщини, де віддавна існувало общинне землеволодіння, де до останнього часу відбувалися переділи землі, колективна форма землекористування не була нічим новим. Натомість в Україні віддавна встановилася подвірна форма землеволодіння. — Український селянин з природи своїй індивідуаліст. Для нього сільсько-господарська артіль (таку назву одержало колективне сільське господарство — колгосп) була чужа і далека від його традицій і звичок. Щоб зломити цей опір українського селянства, переводиться розкуркулення, себто позбавлення землі і виселення заможнішого елемента за межі України, на північ, на лісні розробки, на будівлі каналів і інших споруд. Коли ж і ця міра не помагає, большевицька влада в 1932-34 рр. організує штучний голод, забираючи в селян всі запаси хліба. Голод цей, по розмірах своїх без порівняння більший від голоду 1921-22 рр., забирає за приблизним обрахунком коло 7 мільйонів людських жертв. Таким чином, за 30 років існування советської влади „житниця Європи“ Україна з її плодючою землею і високими врожайми двічі перенесла страшну голодову катастрофу. Такий самий страшний розгром заможніших елементів села переведено большевицькою владою і на сусідніх з ССРСР територіях, заселених українцями, донськими козаками, (Дон, Кубань).

Запроваджуючи колгоспну систему, большевики встановляють в кожному колгоспі адміністративну надбудову у вигляді колгоспної бюрократії, яка лягає непродукційним тгарем на село. Велику частину свого врожаю колгоспи мусять віддавати державі по мінімальних заготовочних цінах. Держава продає цей хліб через свою торговельну мережу за ціну, що в 40—50 разів перевищує ціну, що держава платить колгоспам. Так, перед 1941 р. за 1 сентнар пшениці колгоспи одержували 6 карб.; в той же час продажна ціна хліба була встановлена: за сірий пшеничний — 1 карб. 50 коп. за кілограм, за білий — від 3—4 карб. Ясна річ, що з такої операції держава мала величезні прибутки.

В 1938 р. приблизно 25 відс. усіх звичайних прибутків ССРСР складалося з доходів від цієї операції. До того треба додати, що селянство України скривджено тут подвійно: і віддаючи за дуже дешеву ціну продукти сільського господарства, і купуючи по високих цінах вироби удержавленої промисловости. А беручи під увагу те, що для України і тепер сільське господарство є заняттям більшості її населення, і що, натомість, промисловість, яка виробляє речі широкого споживання, сконцентрована переважно в Москві і навколо Москви, можна зробити висновок про особливе упослідження України в системі советського народного господарства.

ПРОМИСЛОВІСТЬ

Розвиток великої промисловости в Україні починається приблизно в половині XIX ст. Наявність в Україні великих запасів високоякісної залізної руди й кам'яного вугілля, а також інших вартісних копалин, обумовила виникнення на українських землях у першу чергу важкого промислу. А багатство на сільсько-господарські продукти спричинилося до розвитку української мукомольної, олійної й почасти гарбарської промисловости. Розвиток цей за часів царської Росії йшов натуральним шляхом, бо царський уряд не провадив плянкової господарки. А тому, що царська Росія була бідна капіталами, на розбудову української промисловости (Донбас і Кривий Ріг) ішли капітали з закордону: французькі, англійські, бельгійські. Одначе, ті галузі промисловости, які й за тих часів залежали від держави (збрійний промисл), концентруються в центральних губерніях Росії і в Петербурзі (Тульський оружейний завод, Путиловський гарматний завод), зі шкодою для України. Бо Україна була позбавлена свого збрійного промислу, що негативно відбилосся за часів короткого існування української державности. Так само цілий текстильний промисл був сконцентрований у московських губерніях. Таке розміщення промисловости безумовно негативно від-

бивалося на народному господарстві України. Україна довгий час залишається країною сільсько-господарською, з низьким життєвим рівнем населення і з великою залежністю в промислових продуктах від Росії. Свій, український, уряд на цю обставину мусів би звернути увагу і пляновими заходами мусів би сприяти всебічному розвитку української промисловости. Щоправда, розповсюдженій погляд, що українське кам'яне вугілля йшло на північ, для потреб Московщини, для тих часів не є вірний. Надвишки кам'яного вугілля з України експортувалося морським шляхом до Італії. А потужний Петербурзький промисл користувався вугіллям, що привозився морським шляхом з Англії. За ліберального, побудованого на приватно-капіталістичних підставах, господарства, яким було господарство дореволюційної Росії, це було цілком нормально. Натомість ситуація змінилася, коли прийшли до влади більшовики. Вони націоналізували; себто передали у власність державі цілу велику промисловість і банки.

Перші роки їхнього панування — це страшне зниження промислової продукції (до 25 відс. довоєнного рівня) в наслідок громадянської війни й хаосу, що повстав після націоналізації. Лише приблизно в 1929 р. вдалося досягнути передвоєнного рівня продукції. Але, перебравши всі т. зв. командні висоти народного господарства (великий промисл, банки, шляхи сполучення, зовнішня торгівля) в свої руки і переводячи дальше успільнення дрібного промислу і внутрішньої торгівлі, більшовицька влада намагається підпорядкувати ціле господарське життя згори визначеному плану. Звідси — славнозвісні п'ятилітки. В основу їх покладено швидко індустріялізацію країни, розбудову в першу чергу важкого промислу, промислу, який виробляв би не засоби споживання, лише засоби продукції. Ця настанова вимагає від населення нових жертв, бо індустріялізація відбувається за рахунок зниженого життєвого рівня населення. Рівночасно тут виходить наверх більшовицька економічна політика, яка скерована на господарське упослідження й узалежнення України. Розглядаючи ССРСР, як одноцільний господарський організм, більшовицькі пляни для України призначають ролю постачальника в першу чергу сільсько-господарських продуктів. Щодо промисловости, то, як відомо, з часів першої п'ятилітки розпочинається посиленна розбудова важкої промисловости урало-кузнецького басейну. В цю розбудову в першу чергу вкладаються ті засоби, які одержано шляхом т. зв. перерозподілу народного доходу, а власне шляхом зниження життєвого рівня цілого населення й упослідження сільського господарства. Українські промислові центри відступають на задній план, нові капітальні вклади до української промисловости незначні, порівнюючи з вкладами в урало-кузнецький басейн.

Так, здобування вугілля в Україні виносило за часів першої

п'ятилітки 77 відс. цілої советської продукції, в 1938 р. (в зв'язку з розбудовою басейнів Кузнецького і Карагандського) падає до 60 відс., випал коксу, якого Україна давала один час усі 100 відс., знижується до 75 відс., видобуток залізної руди впав з 71 відс. (1934) до 61 відс. (1938). Правда, і ці цифри показують велику ролю українських природних багатств в економіці ССРСР і з'ясовують те зацікавлення, яке Росія має в цих природних багатствах. При чому знову треба підкреслити, що в той час, як у здобуванні заліза (сировина) і чавуну (півфабрикат) Україна займає таке високе місце в загальносоюзній продукції, в дальших стадіях продукції (сталь) цей уділ знижується, а в виробництві готових виробів падає ще нижче. Так, уділ України у добуванні залізної руди виносив (1934 р.) — 71 відс., у продукції чавуну (в тому ж році) — 62 відс., в продукції сталі — 54 відс. всесоюзної продукції. Такий стан речей дуже нагадує стан колоніальної залежності, коли з колонії сировина і півфабрикати вивозяться, перероблюються на фабриках метрополії і вже в готовому вигляді знову повертаються до колоній. Таким чином колонія примушена оплачувати працю, вкладену в перерібку, виконану робітниками метрополії. Цей стан речей утворився в Україні і триває й досі через те, що Україна ніколи не була суб'єктом своєї господарської політики, себто ніколи сама не вирішала справ, зв'язаних з її народним господарством. До революції це був царський уряд з осідком у Петербурзі, який Україну розглядав просто як звичайних 9 малоросійських губерній. Нині це робить советський уряд з осідком у Москві, властиво політбюро ВКП(б), в якому на 14 осіб нема ні одного українця. А так званий уряд УСССР має такі обмежені права, що їх в інших країнах більше мають самоврядні одиниці. Він розпоряджає лише щодо комунального господарства і щодо промисловости місцевого значення (властиво дрібної промисловости). Натомість усі міністерства, які в своєму ресорті мають найважливіші галузі народного господарства, мають свій осідок у Москві. Найбільші підприємства (це підприємства загальносоюзного значення) виділені з компетенції уряду УСССР. Так само централі головніших трестів, управлінь поодиноких галузів промисловости, навіть цукрової промисловости (в той час, як Україна дає 75 відс. цілої продукції цукру) — знаходяться в Москві.

І тут знову ми можемо привести яскраві цифри визиску українського населення. Відомо, наприклад, що на Кубанському цукровому заводі (Крапоткіно, ст. Гулькевичі) в 1936 р. собівартість 1 кг цукру виносила пересічно 15 коп., урядова ж ціна на цукор у той час виносила 3—3.50 крб. за кілограм. Де ж „осідали“ ці величезні прибутки цукрових заводів? Вони йшли до центру цукрової промисловости, до Москви, минаючи головного продуцента цукру — Україну.

Приналежність України до Росії, згл, до Советського Союзу обумовила і відповідну побудову залізничної сітки. Головні магістралі йдуть з півдня на північ, тягнуться до центру імперії. За советських часів ця тенденція зв'язати українські райони сировини з московським промисловим центром збільшилася в зв'язку з konieczністю вивозу українського кам'яного вугілля на північ.

ФІНАНСИ

Відносини в українському сільському господарстві і в українській промисловості дають нам повну підставу твердити про економічний визиск України з боку Росії. Проте, розміри цього визиску, себто яку частку свого національного доходу віддавала Україна поза свої межі, не отримуючи належного рівноважника, ці розміри, за сучасного стану статистики докладно означити неможливо. Україна не має митної межі з Московщиною. Товарообмін відбувається вільно і не фіксується в митних зіставленнях. Натомість розмір фінансового визиску, себто того визиску, що йшов і йде через бюджет шляхом відповідного розподілу державних прибутків і видатків, розмір цього роду визиску до певної межі вдається, чи, принаймні, вдавалося встановити. В кінці XIX ст. київський професор Н. Яснопольський написав капітальну працю про географічний розподіл державних прибутків і видатків російської імперії, використавши для неї архівні дані за 50 років. На підставі цих цифр, що приводить Яснопольський, можна ствердити, що всі 9 українських губерній б. Росії мали активний фінансовий баланс, себто скарбові палати приймали до своїх кас більше прибутків, ніж держава видавала на потреби цих губерній, і що залишки (20—25 відс. прибутків) йшли за межі України, в першу чергу до губерній Петербурзької і Московської, а далі на окраїнні губернії Середньої Азії і Далекого Сходу.

Праця Яснопольського послужила підставою для дальших досліджень українських вчених і публіцистів (Соколов, Мальців, Порш), які або, користаючи даними Яснопольського, розробляли детально і вносили деякі корективи до його тверджень, або, послуговуючися методом київського професора, опрацювали дані для пізніших (до 1914 р.) часів.

За часів большевицьких з'явилися у виданні українського Держплану „Матеріали для означення ролі УССР в державному бюджеті ССРС“, на підставі яких Доброгаєв в „Хозяйстве України“ (за 1927 р.) побудував т. зв. територіальний бюджет України. В своїому дослідженні Доброгаєв виходив з припущення, що Україна є незалежна держава і, як така несе всі тягарі по утриманні центральної адміністрації і по охороні

кордонів (військові витрати). Отже до сум видатків, що безпосередньо чи посередньо йшли на потреби УССР, він додає ту частку, яка припадає на Україну з титулу видатків на центральну адміністрацію і на військо. Але і в тому випадку виходило, що Україна таки 20—25 відс. своїх прибутків віддає поза свої межі. Це перенесення частини державних прибутків, які побираються на території України і з українського населення, відбувається через т. зв. загальносоюзну частину єдиного державного бюджету ССРС. А ця загальносоюзна частина і в прибутках і в видатках виносила 75 відс. цілого бюджету. Отже уряд УССР розпоряджав лише невеликою частиною державних прибутків і видатків, а решта підлягає компетенції загальносоюзного міністерства фінансів.

На підставі всіх цих матеріалів інший советський економіст Волобуєв зробив дальші висновки. Він уже цілком ясно заговорив про визиск України Москвою і що „членство УССР в ССРС коштує надто дорого“. „Волобуєвщина“ дуже скоро стала назвою для так званого „економічного націоналізму“ і, розуміється, і Доброгаєв і Волобуєв були осуджені за „націоналістичний ухил“.

Можемо ствердити, що такий стан речей, коли в різнонаціональних державах недержавні нації визискуються шляхом державного бюджету, є цілком зрозумілий: аджеж центральний уряд, утримання верховної влади, утримання міністерств — все це концентрується в столиці держави (в даному випадку в Москві). Тут також існують і репрезентативні театри, центральні майже всіх банків і промислових підприємств. Отже не дивно, що якраз Петербурзька і Московська губернії за царської Росії були найбільш дефіцитними губерніями б. Росії. Так само видатки на військо, на закордонне представництво і закордонну пропаганду — все це видатки на потреби, які з дійсними потребами України й українського населення не тільки що не мають нічого спільного, а навпаки ці інституції і всі ці акції служать у першу чергу утриманню стану ворожої окупації на українських землях. Так само імперіялістичні цілі, які переслідувала царська Росія і які переслідує Росія червона, цілком чужі українським національним інтересам.

Висновок, що ми можемо зробити з нашого короткого нариса про економічні взаємовідносини України й Росії, це той, що ці взаємовідносини як за напівфеодальної, поміщицько-дворянської Росії, так і за тоталітарного, „соціалістичного“ ССРС характеризуються визиском України й українського населення. Український нарід мусить розплачуватися за своє перебування в складі російської держави надто дорого.

Деклярація Української Національної Ради

Український Народе!

У час важкого народного лихоліття напередодні історичних подій у міжнародному житті відповідальні представники українських політичних організацій об'єдналися і створили Українську Національну Раду, як представництво українського народу у його боротьбі за державну незалежність.

Український народ оддавна вів боротьбу за свою свободу. В революцію 1917 року український народ виявив свою політичну волю актом Центральної Ради в Києві 22 січня 1918 року про відновлення Української Держави під назвою Українська Народна Республіка, створенням Західної Української Народної Республіки дня 1 листопада 1918 року у Львові, як рівнож актом Всеукраїнського Трудового Конгресу дня 22 січня 1919 року про злуку всіх українських земель в одну Соборну Державу.

Відновлена Українська Державна не посягала на чужі землі та бажала жити в мирі зі своїми сусідами. Своім громадянам без огляду на їх національну приналежність, стан і віру, Українська Народна Республіка забезпечувала законами повну рівноправність і свободу. Одначе, проти вільної української держави пішли війною її сусіди.

Український народ був змушений вести боротьбу на кількох фронтах. Крім боротьби на півночі з російськими більшовиками і на заході з поляками, Україна мусіла також на південно-східному фронті відбивати наступ армій царських генералів. Армія Української Народної Республіки, оточена з усіх сторін, позбавлена зв'язків зі світом, нищена пошестями, без постачання мусіла залишити в листопаді 1920 року разом з Урядом на чолі з Головою Директорії сл. п. Симоном Петлюрою українську державну територію. Українську землю розділили між собою советська Росія і західні сусіди України.

Московська більшовицька влада, продовжуючи імперіалістичну політику царської Москви, зразу почала нещадно гнобити й нищити український народ. Масовими арештами, засланнями до концентраційних таборів, розстрілами і пляново зорганізованим голодом вигублено мільйони українських селян, робітників та інтелігентів.

Російський більшовизм повів рівночасно безоглядну боротьбу проти української національної культури, а тисячі українців, що працювали для її розвитку, заплатили за це своїм життям. Знищено Українську Православну Автокефальну Церкву. Її єпископи, духовенство і тисячі вірних загинули в тюрмах і на засланнях.

Так звана Українська Советська Соціалістична Республіка, проголошена російськими більшовиками, як одна з республік Советського Союзу, стала знаряддям московського імперіалізму для господарського визиску та політичного поневолення України. На західних українських землях Польща і Румунія повели на окупованих ними українських територіях політику винародовлення та господарського визиску. Не зважаючи на таке важке положення, український народ не припинив боротьби за своє національне визволення і вів її під усіма окупаціями в різних формах та всякими засобами.

Друга світова війна завдала українському народові нові тяжкі удари. Німецька окупація обернула українську землю в одну велику руїну.

Проти цієї окупації український народ виступив збройними й організованими повстаннями, що в невеликій мірі прискорило поразку німецьких армій на сході Європі.

Після відступу німецьких військ по всіх українських землях прокотилась нова хвиля червоного терору. Його жертвою впали сотні тисяч убитих, замучених по тюрмах і засланнях. Виявом цього терору була також насильна ліквідація Української Греко-Католицької Церкви на західних землях України в 1945 році: заарештовано та вивезено Митрополита, всіх єпископів і тисячі духовенства та вірних.

Не зважаючи на те, український народ не скорився перед насильством і терором. Українські повстанські сили, відомі під назвою Українська Повстанська Армія, що організовано вели в час війни боротьбу з німецькими та більшовицькими наїздниками, ведуть її і далі під гаслами визволення українського народу та відбудови української незалежної держави.

Більшовицький терор примусив сотні тисяч українців покинути свій Рідний Край. В умовинах, коли український народ на своїй землі не може одверто виявити своєї політичної волі, організована українська еміграція має право та обов'язок бути речником його визвольних змагань перед світом.

Український Народе!

Нав'язуючи до актів українського національно-державного будівництва, Українська Національна Рада постановила реорганізувати державний центр Української Народної Республіки і покликати до життя поновлений виконний орган, відповідальний перед Національною Радою.

Українська Національна Рада проголошує перед цілим культурним світом свій єдинодушний протест проти окупаційної влади російських більшовиків в Україні і стверджує, що ця влада не має права виступати в імені українського народу.

Українська Національна Рада заявляє, що т. зв. уряд совєтської України є тільки експозитурою московської комуністичної влади, яка панує над українським народом лише силою зброї і засобами терору.

До часу, коли український народ зможе вільно виявити свою волю на власній землі, справи українського народу заступає перед світом державний центр Української Народної Республіки, що свого часу одержав на те уповноваження від вільно обраних українських законодавчих установ незалежної демократичної України.

Українська Національна Рада кличе під прапор Незалежної Соборної Української Держави всіх, кому він дорогий. В той час, коли наш народ перебуває в оковах московсько-комуністичної диктатури і коли загрожені основи його життя, тільки українська єдність і повна самовідречення боротьба за народну справу може врятувати Україну.

Український Народі!

Схиляємо голови перед силою Твого духа, перед величністю Твого страждання і перед героїзмом Твоїї боротьби. Нечувано тяжкі умовини Твого життя в большевицькій неволі! Проте не тратимо віри в нашу перемогу. Прирікаємо Тобі, що свої сили присвяtimo на те, щоб минувся весь жах Твоїх безмірних страждань, щоб громадяни України стали вільні від страху за своє життя, здоров'я, за долю своїх найближчих щоб визволилися від голоду, від рабської праці і від насильства над їх думкою і вірою.

Українська Національна Рада буде боротися за здійснення в українській незалежній державі всіх демократичних громадянських вольностей, за здорову українську родину, передачу землі селянам у трудову власність, за вільну працю і законну її охорону, за знищення визиску і за найвищий добробут працюючих, за державне порядкування великою промисловістю, за вільні індивідуальні підприємства, за організацію вільної кооперації і за всебічний розвиток української духовної культури.

Українська Національна Рада поборюватиме всякі тоталітарні і диктаторські прямування і стоятиме за рівноправність усіх громадян України, незалежно від їх національності, раси чи віри.

Український народ тільки в боротьбі здобуде своє право. Однак визволення України, як і інших поневолених народів це одночасно справа міжнародного миру та демократичного розвитку світу. Російський большевицький імперіялізм є загрозою для всього світу і тому оборона перед ним є непо-

дільна та вимагає одностайного морального і політичного фронту всіх сил готових боротися за найвищі національні та вселюдські ідеали, проголошені в часі другої світової війни Атлантийською Хартією. Організація боротьби з комуністичним тоталізмом та імперіялізмом мусить охопити всі поневолені та загрожені російським большевизмом народи. Не сама фізична перемога, а перемога ідей, зокрема повне здійснення великих кличів про основні права нації і людини, спроможні відвернути однакову для всіх загрозу, створити нову систему міжнародних відносин і забезпечити тривалий мир у світі.

Стоючи на основних засадах незалежності і соборності України, Українська Національна Рада визнає необхідною політику приязних союзних взаємин і тісної співпраці в першу чергу з усіма народами, поневоленими Москвою.

Тільки зусиллям усіх державно-творчих сил народу, при внутрішній згоді та об'єднанні біля свого національно-політичного центру, справа українського визволення досягне успіху та знайде належне зрозуміння і сприяння в світі.

В братній любові, суцільними лавами, з вірою в перемогу правди і справедливості, приступаємо до свого діла!

Нехай живе Український Народ!

Нехай живе Суверенна Соборна Українська Держава!

Нехай живе спільний фронт боротьби поневолених Совєтським Союзом народів!

Українська Національна Рада.

На чужині, в липні 1948 р.

ЗМІСТ:

Передмова	3
І. Гончаренко: Нищення української культури . . .	5
І. Гончаренко: Політичне нищення України . . .	11
Є. Гловінський: Економічний визиск України . . .	17
Деклярація Української Національної Ради . . .	24